

EXPUNERE DE MOTIVE

1. Titlul proiectului actului normativ

Lege pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală

2. Motivul emiterii actului normativ

Prin modificarea prevederilor din Codul de Procedură Penală pe care le propunem dorim să fie asigurată o mai eficientă administrare a probatorului și a proteja interesul superior al copilului prin asigurarea unui climat propice în ceea ce privește condițiile de audiere, asistența juridică obligatorie și asistență psihologică.

Considerăm oportună această modificare legislativă dat fiind faptul că tratarea procedurală a victimelor minore în cadrul actualului Cod de procedură penală nu se realizează prin intermediul unor dispoziții special dedicate acestei categorii de persoane. Așadar, în acest moment nu există reglementate modalități distincte de audiere a persoanelor vătămate minore sau tehnici de abordare care să răspundă nevoilor speciale pe care le reclamă o persoană minoră ce a căzut victimă unei infracțiuni contra libertății și integrității sexuale. Această realitate apare ca fiind disproporționată, având în vedere faptul că în actualul Cod Penal dar și în anumite legi speciale, sunt incriminate și infracțiuni contra libertății și integrității sexuale ce o au în rolul de subiect pasiv pe persoana fizică minoră. În această manieră ilustrăm necesitatea acestei inițiative legislative ce are menirea de a institui un anumit tratament special, care să țină cont de faptul că minorii prezintă un grad de vulnerabilitate ce nu trebuie neglijat de către organele de cercetare penală. Un alt argument ce susține această propunere legislativă, constă în faptul că minorul victimizat este predispus la a manifesta comportamente ce presupun distorsionarea realității, în acest context munca organelor judiciare trebuie realizată cu o mai mare atenție, trebuind să țină cont seama de caracteristicile fiziologice, psihice și fizice, pentru ca în final, mărturiile minorilor să poată fi apreciate ca veridice.

2.1. Descrierea situației actuale

În ultimii 6 ani, 2732 de dosare cu privire la infracțiunea de act sexual cu un minor au ajuns în instanțele românești, din care în 252 de dosare s-a pus în discuție valabilitate consimțământului victimelor minore. Din cauza dificultăților administrării probatorului și a determina dacă a existat sau nu consimțământ valabil exprimat, multe acte sexuale cu un minor au fost încadrate ca acte sexuale consimțite și nu ca infracțiune de viol - vârsta fragedă nereprezentând în ansamblul probatoriu un element decisiv în a determina dacă victima ar fi putut exprima un consimțământ valabil. Totodată jurisprudența a arătat că dacă există urme ale constrângerii fizice, de multe ori fapta este încadrată ca infracțiune de viol, iar dacă nu, în lipsa unor date care să probeze constrângerea morală, ca act sexual cu minor. În puține cazuri se iau în considerare factori secundari, precum posibilitatea existenței constrângerii psihice sau inabilitatea victimei de a înțelege în întregime consecințele deciziilor sale.

Statul român a fost condamnat în 2016 la CEDO pentru încălcarea obligației sale de a proteja legal împotriva tratamentelor degradante și de a urmări interesele superioare ale minorilor în aplicarea actelor de justiție.

Pe fondul condamnării, care s-a produs exact într-un caz (semnalat la CEDO) de viol încadrat ca act sexual cu un minor, statul și-a asumat un plan de acțiune. Acțiunea s-a concretizat prin cursuri de formare și simpozioane, dar a rămas în practică fără prea multe efecte.

În perioada 2009-2013 au fost pronunțate 32 de sentințe/decizii în cazuri de abuz sexual împotriva unor victime minore, iar mai bine de o treime dintre acestea consemnează fapta penală incriminată ca fiind actul sexual cu un minor, instanțele considerând că fete cu vârste cuprinse între 11 și 14 ani au consimțit să întrețină relații sexuale cu bărbați având vârste cuprinse între 19 și 38 de ani.

Cele de mai sus sunt doar cazurile cunoscute, întrucât judecarea unor dosare are loc în ședință nepublică, cum sunt unele dintre cele care implică infracțiuni la viața sexuală, în care persoanele vătămate au vârsta sub 18 ani. Ce se întâmplă în astfel de procese rămâne strict între cei aflați în sala de judecată.

Peste 500 de pedofili, găsiți vinovați prin hotărâri definitive, își execută pedepsele în libertate în România. Alte mii și le-au ispășit deja, tot fără a executa o zi de închisoare.

În multe dintre cazuri, instanțele nu au considerat agresiunea drept viol, ci „act sexual cu un minor”. Pentru a argumenta faptul că fetele de 10-14 ani au consimțit la întreținerea relațiilor sexuale, au fost folosite elemente precum faptul că nu au țipat, nu au spus părinților, au fost îmbrăcate provocator sau i-au însoțit pe bărbați fără să realizeze ce va urma.

În hotărârile instanțelor din România ajunse în atenția CEDO, fiind vorba de fapte comise până în 2013 au fost avute în vedere prevederile vechiului Cod penal.

Potrivit articolului 198 din acesta, actul sexual cu un minor era actul sexual de orice natură, cu o persoană de sex diferit sau de același sex, care nu a împlinit vârsta de 15 ani. Fapta se pedepsea cu închisoare de la trei la 10 ani și interdicerea unor drepturi.

Astfel, Potrivit articolului 197 din același cod, violul era actul sexual, de orice natură, cu o persoană de sex diferit sau de același sex, prin constrângerea acesteia sau profitând de imposibilitatea ei de a se apăra ori de a-și exprima voința. Fapta se pedepsea cu închisoare de la trei la 10 ani și interdicerea unor drepturi. În cazul în care victima nu a împlinit 14 ani pedeapsa era între 10 și 20 de ani.

În Noul Cod Penal (intrat în vigoare în 2014, modificat în 2020) pedepsele pentru astfel de infracțiuni au fost micșorate. Actul sexual cu un minor între 14-16 ani se pedepsește cu închisoarea de la un an la cinci ani. Dacă minorul nu a împlinit 14 ani pedeapsa este între doi și nouă ani. În cazul violului în care victima este minor pedeapsa este între cinci și 12 ani.

În ciuda reducerii pedepselor, sistemele de reintegrare a deținuților și de probațiune funcționează cu aceleași sincop.

În Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor, semnată de România la Lanzarote pe 25 octombrie 2007 se statuează următoarele: „Este recunoscut faptul că, de obicei, copiii au mari dificultăți în a spune cuiva că au fost abuzați sexual, deoarece de foarte multe ori aceștia sunt agresați de o persoană din cercul lor social sau apropiată de familie sau pentru că sunt amenințați”.

Asumându-și consolidarea măsurilor în prevenirea și combaterea abuzului și exploatării sexuale, constatăm că, în Uniunea Europeană, multe state decid modificarea politicii lor penale cu privire la sancționarea abuzului sexual, atât prin creșterea pedepselor, cât și prin inserarea în legislație a noi infracțiuni care vizează copiii sub 14 sau 15 ani care nu pot oferi un consimțământ real pentru întreținerea de relații sexuale. Astfel, autoritățile din Germania și Franța, țări în care în perioada pandemiei de COVID-19 a crescut numărul cazurilor de abuz sexual, au decis mărirea pedepselor aplicate agresorilor sexuali. Guvernul german a adoptat un proiect de lege prin care pedepsele pronunțate vor putea fi de 15 ani de închisoare, iar Senatul francez a adoptat o lege de modificare a Codului penal prin care orice act sexual comis de un major asupra unui copil care nu a împlinit 15 ani va fi considerat viol, putând fi pedepsit

cu închisoare între 5 și 20 de ani, iar persoanele care folosesc prostituția infantilă și proxeneții cu închisoarea de până la 20 de ani¹.

În ceea ce privește procedura din cadrul urmăririi penale și ulterior din cursul cercetării judecătorești, din *Raportul privind practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor*², rezultă următoarele necesități rezultate din practică:

- modificarea dispozițiilor Codului de procedură penală pentru ca audierile persoanelor vătămate minore să fie desfășurate în mod obligatoriu în incinte concepute sau adaptate acestui scop și prin intermediul sau în prezența unui psiholog sau a altui specialist în consilierea victimelor; Astfel, propunem ca ascultarea victimelor minore să aibă loc în spații special destinate, care pot permite persoanelor vulnerabile să se simtă în siguranță și, prin urmare, mai dispuși să ofere informațiile de care au nevoie instanțele pentru a desfășura procese echitabile. Acest tip de încăperi ar putea ajuta la prevenirea victimizării secundare (amenințări, abuz, stigmatizare), protejează dreptul copiilor și al altor utilizatori de a fi audiați și asigură protejarea intereselor lor superioare pe măsură ce trec printr-un proces complex și uneori intimidant;
- necesitatea audierii minorilor de către specialiști formați cu privire la drepturile minorului, la comunicarea și limbajul verbal și nonverbal adaptate minorului, la dezvoltarea acestuia;
- reglementarea obligativității efectuării unei evaluări psihologice a persoanei vătămate minore în cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale, în cursul urmăririi penale;
- reglementarea obligativității desfășurării procedurii cu victime minore în cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale, în fața instanței, în ședință nepublică; Susținem această modificare legislativă deoarece considerăm că victimele minore trebuie protejate în intimitatea lor. Experiența lor ar trebui tratată cu confidențialitate de către toate părțile interesate implicate. Ne putem imagina cu ușurință că pentru o victimă citirea în ședință publică a infracțiunii suferite poate fi o formă de revictimizare. Această modificare legislativă este justificată prin faptul că victimele trebuie tratate cu demnitate și respect în toate interacțiunile cu poliția sau autoritățile de anchetă, profesioniștii din domeniul juridic, personalul judiciar și alte persoane implicate în procesul judiciar: procedurile și comunicările ar trebui să fie „sensibile la victimă”, iar cei care interacționează cu victimele ar trebui să încerce să acționeze cu empatie și înțelegere pentru situația lor individuală. În acest context, considerăm că este oportună judecarea acestui tip de cauze în cadrul unor ședințe de judecată nepublice.
- eliminarea necorelării legislative între dispozițiile art.93 alin.(4) și art.281 alin.(1) lit.f) Cod de procedură penală, în sensul reglementării sancțiunii nulității absolute și în cazul în care persoana vătămată este audiată în absența unui avocat.

În prezent, Codul de procedură penală nu conține dispoziții exprese privind ascultarea părții vătămate minore. Este cunoscut faptul că persoana care a suferit de pe urma unei infracțiuni are tendința naturală, subiectivă, de a exagera, uneori până la extreme întâmplarea căreia i-a căzut victimă. Aceasta, pe de o parte din cauza urii pe care o simte față de cel care i-a produs vătămarea, iar pe de altă parte, din cauza supraaprecierii propriei persoane ca pion indispensabil în procesul penal. Această tendință se manifestă mai pregnant la persoanele vătămate minore, care fie, agravează și amplifică faptele pentru a primi ocrotire, fie le ascund, de teamă sau de rușine. Fiind de cele mai multe ori, punct de plecare pentru ancheta judiciară,

¹ Raport Salvați Copiii – Abuz sexual asupra copilului 2021 - https://www.salvaticopiii.ro/sci-ro/media/Documente/Comunicat-de-presa-Abuz-sexual_Salvati-Copiii.pdf

² http://www.inspectiajudiciara.ro/Raportul-privind-practica-instanțelor-de-judecata-si-a-parchetelor-de-pe-langa-acestea-in-investigarea-si-soluționarea-cauzelor-privind-infracțiuni-la-viata-sexuala-cu-victime-minore_2021-07-28.pdf

mărturia copilului victimizat, ca sursă de informații pentru autorități este extrem de greu de obținut. Ascultarea minorilor trebuie să țină seama de caracteristicile lor psihice și fizice, dar mai ales de poziția procesuală.

Așadar, această inițiativă se impune pentru a asigura buna desfășurare a procesului penal care se poartă în legătură cu un copil, pentru protejarea drepturilor sale procesuale și pentru asigurarea unui climat optim, menit să conducă la preservarea integrității fizice, psihice și morale a acestuia, prezintă relevanță identificarea și aplicarea dispozițiilor legale care guvernează participarea minorului în procedurile penale. Participarea copilului în procesul penal presupune o serie de ipostaze în care acesta se poate găsi, de drepturi și obligații care îi pot incumba, unul din cele mai importante aspecte referindu-se la audierea copilului victimă a unei infracțiuni.

2.2. Schimbări preconizate

Modificările propuse cu privire la Codul de procedură penală

Conform art.111 alin.(6) din Codul de procedură penală, *în cazul persoanelor vătămate pentru care a fost stabilită în condițiile legii existența unor nevoi specifice de protecție, organul judiciar poate dispune una sau mai multe dintre următoarele măsuri, atunci când este posibil și când acesta apreciază că nu se aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților:*

- a) audierea acestora în incinte concepute sau adaptate acestui scop;*
- b) audierea acestora prin intermediul sau în prezența unui psiholog sau a altui specialist în consilierea victimelor;*
- c) audierea acestora, cât și eventuala lor reaudiere se realizează de aceeași persoană, dacă acest lucru este posibil și dacă organul judiciar apreciază că aceasta nu aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților.*

Având în vedere protecția suplimentară de care trebuie să beneficieze minorii și faptul că interesul superior al copilului trebuie să prevaleze în toate demersurile și deciziile care privesc copiii, întreprinse de autoritățile publice și de organismele private autorizate, precum și în cauzele soluționate de instanțele judecătorești este necesară impunerea obligativității ca audierile persoanelor vătămate minore să fie desfășurate în mod obligatoriu în incinte concepute sau adaptate acestui scop și prin intermediul sau în prezența unui psiholog sau a altui specialist în consilierea victimelor.

În acest sens, propunem introducerea unui nou alineat în cadrul art.111, cu următorul conținut:

“(6)¹ În cazul persoanelor vătămate minore, victime în cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale, organul judiciar va dispune în toate cazurile măsurile prevăzute la alin.(6) lit.a)-c)”.

În plus, considerăm oportună abrogarea tezei a II-a a alin. (8) al art. 111 alin. 8 teza II, pentru a elimina posibilitatea de a nu înregistra declarația întrucât în prezent mijloacele tehnice nu mai reprezintă un impediment.

Astfel, art. 111, alin. (8) ar avea următorul conținut:

„(8) Dacă persoana vătămată este minor, înregistrarea audierii acesteia prin mijloace tehnice audio sau audiovideo este obligatorie în toate cazurile.”

De asemenea, lipsa specializării și a formării organelor de anchetă ce audiază minorii duce la practici defectuoase și poate cauza minorilor daune emoționale și psihologice.

Pentru a asigura audierea de către organe specializate propunem următoarea modificare:

„(8)¹ Audierea minorului persoană vătămată se efectuează de organe judiciare specializate în cauze cu minori.

În reglementarea actuală, în ceea ce privește minorii, obligativitatea efectuării unei expertize medico-legale psihiatrice este prevăzută doar în cazul infracțiunilor comise de minori cu vârsta între 14 și 16 ani.

Considerăm necesar ca în ceea ce privește persoana vătămată minoră în cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale, efectuarea unei expertize psihologice să fie obligatorie.

Astfel, în cadrul art.172, propunem introducerea următoarei prevederi:

“(1¹) În cazul persoanelor vătămate minore, victime în cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale efectuarea unei expertize psihologice este obligatorie și se va dispune din oficiu în toate cazurile, în cursul urmăririi penale.”

În conformitate cu art.509 alin.(2) din Codul de procedură penală, cauzele cu inculpați minori se judecă în ședință nepublică. Și de această dată însă, această protecție a minorului este instituită doar în cazul minorului inculpat. În celelalte situații, art.352 alin.(3) din Codul de procedură penală prevede că instanța poate să declare ședința nepublică *dacă judecarea în ședință publică ar putea aduce atingere unor interese de stat, moralei, demnității sau vieții intime a unei persoane, intereselor minorilor sau ale justiției, instanța, la cererea procurorului, a părților ori din oficiu.*

Însă pentru protecția victimelor minore în cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale și evitarea supunerii acestora la stres suplimentar și expunere este necesar ca ședințele de judecată să se desfășoare în toate situațiile în ședințe nepublice.

Așadar, ar trebui adusă următoarea completare la art.352 prin introducerea unui nou alineat, după alineatul (5):

“(5¹) Instanța va declara din oficiu ședința nepublică în cauzele cu victime minore având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale.”

De asemenea, se impune eliminarea necorelării legislative dintre dispozițiile art.93 alin.(4) și art.281 alin.(1) lit.f) Cod de procedură penală.

Conform art.93 alin.(4), *asistența juridică este obligatorie când persoana vătămată sau partea civilă este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu ori cu capacitate de exercițiu restrânsă.*

Art.281 alin.(1) lit.f) reglementează nulitatea absolută în ceea ce privește încălcarea dispozițiilor privind asistarea de către avocat a suspectului sau a inculpatului, precum și a celorlalte părți, atunci când asistența este obligatorie.

Subiecții procesuali principali în procesul penal sunt suspectul și persoana vătămată.

Părțile în procesul penal sunt inculpatul, partea civilă și persoana responsabilă civilmente.

Prin reglementarea actuală, nefiind menționată expres persoana vătămată sau subiecții procesuali principali (ci doar suspectul, în cazul din urmă), încălcarea art.93 alin.(4) nu atrage nulitatea absolută în situația neacordării asistenței juridice obligatorie în ceea ce privește minorii.

Din acest considerent se impune reformularea art.281 alin.(1) lit.f) astfel:

Art.281. - (1) Determină întotdeauna aplicarea nulității încălcarea dispozițiilor privind:

a) compunerea completului de judecată;

- b) competența materială și competența personală a instanțelor judecătorești, atunci când judecata a fost efectuată de o instanță inferioară celei legal competente;
- c) publicitatea ședinței de judecată;
- d) participarea procurorului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii;
- e) prezența suspectului sau a inculpatului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii;
- f) asistarea de către avocat a suspectului sau a inculpatului, precum și a celorlalți subiecți procesuali principali și părți, atunci când asistența este obligatorie.**

3. Impactul socio-economic al proiectului de act normativ

Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, în România au loc 2,5 cazuri de viol zilnic, un minor este abuzat sexual la fiecare 4 zile, iar situațiile de pornografie infantilă, pedofilie, incest, lipsire de libertate și trafic de persoane sunt fenomene întâlnite zilnic. Mai mult, rata de recidivă pentru persoanele condamnate în astfel de cazuri este de 70%.

În multe din aceste cazuri, justiția română consideră că victime de 7, 9, 11 sau 13 ani și-au dat consimțământul pentru a întreține relații sexuale cu abuzatorii lor. Dacă nu există urme ale constrângerii fizice, care să dovedească faptul că victima s-a împotrivit, judecătorii tind să adopte o încadrare juridică fundamentată pe ideea că a existat o formă de consens între abuzat și abuzator. Tendința se vede în statisticile Consiliului Superior al Magistraturii.

De-a lungul timpului, mass-media a prezentat o multitudine de cazuri de infracțiuni contra libertății și integrității sexuale în care victime sunt minori care nu au împlinit vârsta de 14 ani, evenimente reprobabile care au scandalizat opinia publică.

Legile - în special cele penale - sunt o expresie a valorilor societății. Într-un stat de drept, întinderea și intensitatea represiei penale trebuie să fie raportată la importanța valorii sociale lezate și să conducă la creșterea încrederii generale în actul de justiție penală, pornind de la necesitatea de apărare a valorilor esențiale ale societății și a dezvoltării lor în deplină securitate, ca o condiție sine qua non a existenței societății și a evoluției sale normale.

Infracțiunile contra libertății și integrității sexuale reprezintă unele dintre cele mai grave atingeri ce pot fi aduse atât în plan fizic, în plan psihologic dar și în plan moral unei persoane indiferent de vârstă sau sex. Fapta este cu atât mai gravă cu cât avem de-a face cu un copil sau un adolescent în postura de victimă, întrucât efectele care urmează unui astfel de eveniment alterează în mod definitoriu procesul de formare a personalității.

Deoarece abuzurile sexuale sunt dificil de identificat și solicită o legislație clară, eficientă și în acord total cu principiul interesului superior al copilului, crearea de instituții juridice adecvate și pregătirea specialiștilor în acest domeniu reprezintă condiția respectării drepturilor fundamentale ale copiilor.

Un răspuns energic este așadar important pentru asigurarea respectării demnității umane și protejarea interesului superior al copilului.

4. Impactul financiar asupra bugetului general - fără impact

5. Efectele proiectului de Lege asupra legislației în vigoare

În urma modificărilor legislative, Codul de Procedură Penală ar suferi următoarele modificări:

Forma actuală:	Forma propusă:
Art. 111	
(1) La începutul primei audieri, organul judiciar adresează persoanei vătămate întrebările prevăzute la art. 107, care se aplică în mod corespunzător. (2) Persoanei vătămate i se aduc la cunoștință următoarele drepturi și obligații: a) dreptul de a fi asistată de avocat, iar în cazurile de asistență obligatorie, dreptul de a i se desemna un avocat din oficiu; b) dreptul de a apela la un mediator în cazurile permise de lege; c) dreptul de a propune administrarea de probe, de a ridica excepții și de a pune concluzii, în condițiile prevăzute de lege; d) dreptul de a fi încunoștințată cu privire la desfășurarea procedurii, dreptul de a formula plângere prealabilă, precum și dreptul de a se constitui parte civilă; e) obligația de a se prezenta la chemările organelor judiciare; f) obligația de a comunica orice schimbare de adresă; (3) Dispozițiile art. 109 alin. (1) și (2) și ale art. 110 se aplică în mod corespunzător. (4) În cursul urmăririi penale, audierea persoanei vătămate se înregistrează prin mijloace tehnice audio sau audiovideo, atunci când organul de urmărire penală consideră necesar sau atunci când persoana vătămată a solicitat aceasta în mod expres, iar înregistrarea este posibilă. (5) Persoanei vătămate i se aduce la cunoștință cu ocazia primei audieri faptul că, în cazul în care inculpatul va fi privat de libertate, respectiv condamnat la o pedeapsă privativă de libertate, poate să fie informată cu privire la punerea în libertate în orice mod sau evadarea acestuia. (6) În cazul persoanelor vătămate pentru care a fost stabilită în condițiile legii existența unor nevoi specifice de protecție, organul judiciar poate	(1) La începutul primei audieri, organul judiciar adresează persoanei vătămate întrebările prevăzute la art. 107, care se aplică în mod corespunzător. (2) Persoanei vătămate i se aduc la cunoștință următoarele drepturi și obligații: a) dreptul de a fi asistată de avocat, iar în cazurile de asistență obligatorie, dreptul de a i se desemna un avocat din oficiu; b) dreptul de a apela la un mediator în cazurile permise de lege; c) dreptul de a propune administrarea de probe, de a ridica excepții și de a pune concluzii, în condițiile prevăzute de lege; d) dreptul de a fi încunoștințată cu privire la desfășurarea procedurii, dreptul de a formula plângere prealabilă, precum și dreptul de a se constitui parte civilă; e) obligația de a se prezenta la chemările organelor judiciare; f) obligația de a comunica orice schimbare de adresă; (3) Dispozițiile art. 109 alin. (1) și (2) și ale art. 110 se aplică în mod corespunzător. (4) În cursul urmăririi penale, audierea persoanei vătămate se înregistrează prin mijloace tehnice audio sau audiovideo, atunci când organul de urmărire penală consideră necesar sau atunci când persoana vătămată a solicitat aceasta în mod expres, iar înregistrarea este posibilă. (5) Persoanei vătămate i se aduce la cunoștință cu ocazia primei audieri faptul că, în cazul în care inculpatul va fi privat de libertate, respectiv condamnat la o pedeapsă privativă de libertate, poate să fie informată cu privire la punerea în libertate în orice mod sau evadarea acestuia. (6) În cazul persoanelor vătămate pentru care a fost stabilită în condițiile legii existența unor nevoi specifice de protecție, organul judiciar poate

dispune una sau mai multe dintre următoarele măsuri, atunci când este posibil și când acesta apreciază că nu se aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților:

- a) audierea acestora în incinte concepute sau adaptate acestui scop;
- b) audierea acestora prin intermediul sau în prezența unui psiholog sau a altui specialist în consilierea victimelor;
- c) audierea acestora, cât și eventuala lor reaudiere se realizează de aceeași persoană, dacă acest lucru este posibil și dacă organul judiciar apreciază că aceasta nu aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților.

(7) Audierea de către organele de cercetare penală a persoanelor vătămate care au fost victime ale infracțiunii de violență în familie, prevăzută de art. 199 din Codul penal, ale infracțiunilor de viol, agresiune sexuală, act sexual cu un minor și corupere sexuală a minorilor, prevăzute la art. 218-221 din Codul penal, ale infracțiunii de rele tratamente aplicate minorului, prevăzută la art. 197 din Codul penal, hărțuire, prevăzută de art. 208 din Codul penal, și hărțuire sexuală, prevăzută de art. 223 din Codul penal, precum și în alte cazuri în care, din cauza împrejurărilor comiterii faptei, acest lucru se apreciază ca fiind necesar, se efectuează numai de către o persoană de același sex cu persoana vătămată, la cererea acesteia, cu excepția cazului când organul judiciar apreciază că aceasta aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților.

(8) Dacă persoana vătămată este minor, înregistrarea audierii acesteia prin mijloace tehnice audio sau audiovideo este obligatorie în toate cazurile. Atunci când înregistrarea nu este posibilă, acest lucru se consemnează în declarația persoanei vătămate, cu indicarea concretă a motivului pentru care înregistrarea nu a fost posibilă.

dispune una sau mai multe dintre următoarele măsuri, atunci când este posibil și când acesta apreciază că nu se aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților:

- a) audierea acestora în incinte concepute sau adaptate acestui scop;
- b) audierea acestora prin intermediul sau în prezența unui psiholog sau a altui specialist în consilierea victimelor;
- c) audierea acestora, cât și eventuala lor reaudiere se realizează de aceeași persoană, dacă acest lucru este posibil și dacă organul judiciar apreciază că aceasta nu aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților.

(6¹) În cazul persoanelor vătămate minore, victime în cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale, organul judiciar va dispune în toate cazurile măsurile prevăzute la art.111 alin.(6) lit.a)-c).

(7) Audierea de către organele de cercetare penală a persoanelor vătămate care au fost victime ale infracțiunii de violență în familie, prevăzută de art. 199 din Codul penal, ale infracțiunilor de viol, agresiune sexuală, act sexual cu un minor și corupere sexuală a minorilor, prevăzute la art. 218-221 din Codul penal, ale infracțiunii de rele tratamente aplicate minorului, prevăzută la art. 197 din Codul penal, hărțuire, prevăzută de art. 208 din Codul penal, și hărțuire sexuală, prevăzută de art. 223 din Codul penal, precum și în alte cazuri în care, din cauza împrejurărilor comiterii faptei, acest lucru se apreciază ca fiind necesar, se efectuează numai de către o persoană de același sex cu persoana vătămată, la cererea acesteia, cu excepția cazului când organul judiciar apreciază că aceasta aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților.

(8) Dacă persoana vătămată este minor, înregistrarea audierii acesteia prin mijloace tehnice audio sau audiovideo este obligatorie în toate cazurile. Atunci când înregistrarea nu este posibilă, acest lucru se consemnează în declarația persoanei vătămate, cu indicarea concretă a motivului pentru care înregistrarea nu a fost posibilă.

(8¹) Audierea minorului persoană vătămată se efectuează de organe judiciare specializate în cauze cu minori.

(9) Audierea persoanei vătămate de către organul judiciar care a înregistrat o plângere cu privire la

(9) Audierea persoanei vătămate de către organul judiciar care a înregistrat o plângere cu privire la săvârșirea unei infracțiuni se desfășoară de îndată, iar, dacă acest lucru nu este posibil, se va realiza ulterior depunerii plângerii, fără întârzieri nejustificate. (10) Declarația dată de persoana vătămată în condițiile alin. (9) constituie mijloc de probă chiar dacă a fost administrată înainte de începerea urmăririi penale.	săvârșirea unei infracțiuni se desfășoară de îndată, iar, dacă acest lucru nu este posibil, se va realiza ulterior depunerii plângerii, fără întârzieri nejustificate. (10) Declarația dată de persoana vătămată în condițiile alin. (9) constituie mijloc de probă chiar dacă a fost administrată înainte de începerea urmăririi penale.
---	---

Art. 172

(1) Efectuarea unei expertize se dispune când pentru constatarea, clarificarea sau evaluarea unor fapte ori împrejurări ce prezintă importanță pentru aflarea adevărului în cauză este necesară și opinia unui expert. (2) Expertiza se dispune, în condițiile art. 100, la cerere sau din oficiu, de către organul de urmărire penală, prin ordonanță motivată, iar în cursul judecății se dispune de către instanță, prin încheiere motivată. (3) Cererea de efectuare a expertizei trebuie formulată în scris, cu indicarea faptelor și împrejurărilor supuse evaluării și a obiectivelor care trebuie lămurite de expert. (4) Expertiza poate fi efectuată de experți oficiali din laboratoare sau instituții de specialitate ori de experți independenți autorizați din țară sau din străinătate, în condițiile legii. (5) Expertiza și examinarea medico-legală se efectuează în cadrul instituțiilor medico-legale. (6) Ordonanța organului de urmărire penală sau încheierea instanței prin care se dispune efectuarea expertizei trebuie să indice faptele sau împrejurările pe care expertul trebuie să le constate, să le clarifice și să le evalueze, obiectivele la care trebuie să răspundă, termenul în care trebuie efectuată expertiza, precum și instituția ori experții desemnați. (7) În domeniile strict specializate, dacă pentru înțelegerea probelor sunt necesare anumite cunoștințe specifice sau alte asemenea cunoștințe,	(1) Efectuarea unei expertize se dispune când pentru constatarea, clarificarea sau evaluarea unor fapte ori împrejurări ce prezintă importanță pentru aflarea adevărului în cauză este necesară și opinia unui expert. (1¹) În cazul persoanelor vătămate minore, victime în cauzele având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale efectuarea unei expertize psihologice este obligatorie și se dispune din oficiu în toate cazurile, în cursul urmăririi penale. (2) Expertiza se dispune, în condițiile art. 100, la cerere sau din oficiu, de către organul de urmărire penală, prin ordonanță motivată, iar în cursul judecății se dispune de către instanță, prin încheiere motivată. (3) Cererea de efectuare a expertizei trebuie formulată în scris, cu indicarea faptelor și împrejurărilor supuse evaluării și a obiectivelor care trebuie lămurite de expert. (4) Expertiza poate fi efectuată de experți oficiali din laboratoare sau instituții de specialitate ori de experți independenți autorizați din țară sau din străinătate, în condițiile legii. (5) Expertiza și examinarea medico-legală se efectuează în cadrul instituțiilor medico-legale. (6) Ordonanța organului de urmărire penală sau încheierea instanței prin care se dispune efectuarea expertizei trebuie să indice faptele sau împrejurările pe care expertul trebuie să le constate, să le clarifice și să le evalueze, obiectivele la care trebuie să răspundă, termenul în care trebuie efectuată expertiza, precum și instituția ori experții desemnați. (7) În domeniile strict specializate, dacă pentru înțelegerea probelor sunt necesare anumite cunoștințe specifice sau alte asemenea cunoștințe,
--	--

instanța ori organul de urmărire penală poate solicita opinia unor specialiști care funcționează în cadrul organelor judiciare sau în afara acestora. Dispozițiile relative la audierea martorului sunt aplicabile în mod corespunzător. (8) La efectuarea expertizei pot participa experți independenți autorizați, numiți la solicitarea părților sau subiecților procesuali principali. (9) Când există pericol de dispariție a unor mijloace de probă sau de schimbare a unor situații de fapt ori este necesară lămurirea urgentă a unor fapte sau împrejurări ale cauzei, organul de urmărire penală poate dispune prin ordonanță efectuarea unei constatări. (10) Constatarea este efectuată de către un specialist care funcționează în cadrul organelor judiciare sau din afara acestora. (11) Certificatul medico-legal are valoarea unui raport de constatare. (12) După finalizarea raportului de constatare, când organul judiciar apreciază că este necesară opinia unui expert sau când concluziile raportului de constatare sunt contestate, se poate dispune efectuarea unei expertize.	instanța ori organul de urmărire penală poate solicita opinia unor specialiști care funcționează în cadrul organelor judiciare sau în afara acestora. Dispozițiile relative la audierea martorului sunt aplicabile în mod corespunzător. (8) La efectuarea expertizei pot participa experți independenți autorizați, numiți la solicitarea părților sau subiecților procesuali principali. (9) Când există pericol de dispariție a unor mijloace de probă sau de schimbare a unor situații de fapt ori este necesară lămurirea urgentă a unor fapte sau împrejurări ale cauzei, organul de urmărire penală poate dispune prin ordonanță efectuarea unei constatări. (10) Constatarea este efectuată de către un specialist care funcționează în cadrul organelor judiciare sau din afara acestora. (11) Certificatul medico-legal are valoarea unui raport de constatare. (12) După finalizarea raportului de constatare, când organul judiciar apreciază că este necesară opinia unui expert sau când concluziile raportului de constatare sunt contestate, se poate dispune efectuarea unei expertize.
--	--

Art. 281

(1) Determină întotdeauna aplicarea nulității încălcarea dispozițiilor privind: a) compunerea completului de judecată; b) competența materială și competența personală a instanțelor judecătorești, atunci când judecata a fost efectuată de o instanță inferioară celei legal competente; c) publicitatea ședinței de judecată; d) participarea procurorului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii; e) prezența suspectului sau a inculpatului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii; f) asistarea de către avocat a suspectului sau a inculpatului, precum și a celorlalte părți, atunci când asistența este obligatorie. (2) Nulitatea absolută se constată din oficiu sau la cerere. (3) Încălcarea dispozițiilor legale prevăzute la alin. (1) lit. a) -d) poate fi invocată în orice stare a procesului. (4) Încălcarea dispozițiilor legale prevăzute la alin. (1) lit. e) și f) trebuie invocată:	(1) Determină întotdeauna aplicarea nulității încălcarea dispozițiilor privind: a) compunerea completului de judecată; b) competența materială și competența personală a instanțelor judecătorești, atunci când judecata a fost efectuată de o instanță inferioară celei legal competente; c) publicitatea ședinței de judecată; d) participarea procurorului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii; e) prezența suspectului sau a inculpatului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii; f) asistarea de către avocat a suspectului sau a inculpatului, precum și a celorlalți subiecți procesuali principali și părți, atunci când asistența este obligatorie. (2) Nulitatea absolută se constată din oficiu sau la cerere. (3) Încălcarea dispozițiilor legale prevăzute la alin. (1) lit. a) -d) poate fi invocată în orice stare a procesului. (4) Încălcarea dispozițiilor legale prevăzute la alin. (1) lit. e) și f) trebuie invocată:
---	--

a) până la încheierea procedurii în camera preliminară, dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale sau în procedura camerei preliminare; b) în orice stare a procesului, dacă încălcarea a intervenit în cursul judecății; c) în orice stare a procesului, indiferent de momentul la care a intervenit încălcarea, când instanța a fost sesizată cu un acord de recunoaștere a vinovăției.	a) până la încheierea procedurii în camera preliminară, dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale sau în procedura camerei preliminare; b) în orice stare a procesului, dacă încălcarea a intervenit în cursul judecății; c) în orice stare a procesului, indiferent de momentul la care a intervenit încălcarea, când instanța a fost sesizată cu un acord de recunoaștere a vinovăției.
--	--

Art. 352

(1) Ședința de judecată este publică, cu excepția cazurilor prevăzute de lege. Ședința desfășurată în camera de consiliu nu este publică. (2) Nu pot asista la ședința de judecată minorii sub 18 ani, cu excepția situației în care aceștia au calitatea de părți sau martori, precum și persoanele înarmate, cu excepția personalului care asigură paza și ordinea. (3) Dacă judecarea în ședință publică ar putea aduce atingere unor interese de stat, moralei, demnității sau vieții intime a unei persoane, intereselor minorilor sau ale justiției, instanța, la cererea procurorului, a părților ori din oficiu, poate declara ședință nepublică pentru tot cursul sau pentru o anumită parte a judecării cauzei. (4) Instanța poate de asemenea să declare ședință nepublică la cererea unui martor, dacă prin audierea sa în ședință publică s-ar aduce atingere siguranței ori demnității sau vieții intime a acestuia sau a membrilor familiei sale, ori la cererea procurorului, a persoanei vătămate sau a părților, în cazul în care o audiere în public ar pune în pericol confidențialitatea unor informații. (5) Declararea ședinței ne publice se face în ședință publică, după ascultarea părților prezente, a persoanei vătămate și a procurorului. Dispoziția instanței este executorie. (6) În timpul cât ședința este ne publică, nu sunt admise în sala de ședință decât părțile, persoana vătămată, reprezentanții acestora, avocații și celelalte persoane a căror prezență este autorizată de instanță.	(1) Ședința de judecată este publică, cu excepția cazurilor prevăzute de lege. Ședința desfășurată în camera de consiliu nu este publică. (2) Nu pot asista la ședința de judecată minorii sub 18 ani, cu excepția situației în care aceștia au calitatea de părți sau martori, precum și persoanele înarmate, cu excepția personalului care asigură paza și ordinea. (3) Dacă judecarea în ședință publică ar putea aduce atingere unor interese de stat, moralei, demnității sau vieții intime a unei persoane, intereselor minorilor sau ale justiției, instanța, la cererea procurorului, a părților ori din oficiu, poate declara ședință nepublică pentru tot cursul sau pentru o anumită parte a judecării cauzei. (4) Instanța poate de asemenea să declare ședință nepublică la cererea unui martor, dacă prin audierea sa în ședință publică s-ar aduce atingere siguranței ori demnității sau vieții intime a acestuia sau a membrilor familiei sale, ori la cererea procurorului, a persoanei vătămate sau a părților, în cazul în care o audiere în public ar pune în pericol confidențialitatea unor informații. (5) Declararea ședinței ne publice se face în ședință publică, după ascultarea părților prezente, a persoanei vătămate și a procurorului. Dispoziția instanței este executorie. (5¹) Instanța va declara din oficiu ședință ne publică în cauzele cu victime minore având ca obiect infracțiuni contra libertății și integrității sexuale. (6) În timpul cât ședința este ne publică, nu sunt admise în sala de ședință decât părțile, persoana vătămată, reprezentanții acestora, avocații și celelalte persoane a căror prezență este autorizată de instanță.
---	---

(7) Părțile, persoana vătămată, reprezentanții acestora, avocații și experții desemnați în cauză au dreptul de a lua cunoștință de actele și conținutul dosarului. (8) Președintele completului are îndatorirea de a aduce la cunoștința persoanelor ce participă la judecata desfășurată în ședință nepublică obligația de a păstra confidențialitatea informațiilor obținute pe parcursul procesului. (9) Pe durata judecății, instanța poate interzice publicarea și difuzarea, prin mijloace scrise sau audiovizuale, de texte, desene, fotografii sau imagini de natură a dezvălui identitatea persoanei vătămate, a părții civile, a părții responsabile civilmente sau a martorilor, în condițiile prevăzute la alin. (3) sau (4). (10) Informațiile de interes public din dosar se comunică în condițiile legii. (11) În cazul în care informațiile clasificate sunt esențiale pentru soluționarea cauzei, instanța solicită, de urgență, după caz, declasificarea totală, declasificarea parțială sau trecerea într-un alt grad de clasificare ori permiterea accesului la cele clasificate de către apărătorul inculpatului. (12) Dacă autoritatea emitentă nu permite apărătorului inculpatului accesul la informațiile clasificate, acestea nu pot servi la pronunțarea unei soluții de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei în cauză.	(7) Părțile, persoana vătămată, reprezentanții acestora, avocații și experții desemnați în cauză au dreptul de a lua cunoștință de actele și conținutul dosarului. (8) Președintele completului are îndatorirea de a aduce la cunoștința persoanelor ce participă la judecata desfășurată în ședință nepublică obligația de a păstra confidențialitatea informațiilor obținute pe parcursul procesului. (9) Pe durata judecății, instanța poate interzice publicarea și difuzarea, prin mijloace scrise sau audiovizuale, de texte, desene, fotografii sau imagini de natură a dezvălui identitatea persoanei vătămate, a părții civile, a părții responsabile civilmente sau a martorilor, în condițiile prevăzute la alin. (3) sau (4). (10) Informațiile de interes public din dosar se comunică în condițiile legii. (11) În cazul în care informațiile clasificate sunt esențiale pentru soluționarea cauzei, instanța solicită, de urgență, după caz, declasificarea totală, declasificarea parțială sau trecerea într-un alt grad de clasificare ori permiterea accesului la cele clasificate de către apărătorul inculpatului. (12) Dacă autoritatea emitentă nu permite apărătorului inculpatului accesul la informațiile clasificate, acestea nu pot servi la pronunțarea unei soluții de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei în cauză.
--	--

6. Consultările Efectuate în Vederea Elaborării Proiectului de Lege

Din discuțiile cu actori relevanți (Radu Szekely - secretar de stat Ministerul Educației, Mircea Ursuța - secretar de stat Ministerul Justiției, Lidia Onofrei - consilier superior Ministerul Sănătății, Livia Iancu - consilier local sector 4 București, consilier în Ministerul Muncii, Irina Popescu - președinte al Asociației pentru Naștere Naturală și Alaptare și vicepreședinte al Asociației Moașelor Independente, consilier onorific al Ministrului Sănătății, Oana Țoiu - membră a Comisiei pentru Muncă și Protecție Socială și președintă a Comisiei pentru tineret și sport din Camera Deputaților, Monica Berescu - deputat USR, Silvia Dinică - senator USR, George Roman - Director Programe Salvați Copii, Oana Motea - Health Specialist, UNICEF, Silvia Burcea - Coordonator Program Sănătatea Mamei și a Copilului Salvați Copiii, Marinela Rață Panaite - co-founder Dream Project, Elena Ciubucă - membru al Biroului Național al Generației PLUS, consilier parlamentar, Cristi Baci - coordonator USR Tineret, consilier parlamentar, Dumbravă Bianca - consilier SDS Ministerul Justiției)

În ceea ce privește protecția copilului, domeniul social și prevenția sarcinii în rândul minorilor au rezultat următoarele concluzii cu privire la această problemă:

- Există o problemă cu modul în care magistrații aleg să individualizeze fapta de act sexual cu un minor vs. viol. Din jurisprudență, reies situații în care instanțele au considerat că a existat un consimțământ valid la minori sub 14 ani;
- Întrebarea care se pune este dacă este o problemă de reglementare sau o problemă de practică a instanțelor;
- Punctul de vedere exprimat de George Roman - Director Programe Salvați Copii este în sensul în care faptul că ¼ din cazuri sunt considerate act sexual cu un minor și nu viol, relevă o necunoaștere de către instanțe a psihologiei victimelor;
- Soluția o poate reprezenta introducerea unui prag de vârstă sub care să existe o prezumție de lipsă a consimțământului, cum alte state precum Franța au făcut-o deja - actul sexual cu un copil cu vârsta de sub 15 ani fiind incriminat drept viol, pedeapsa putând ajunge până la 20 de ani de închisoare.

La întocmirea acestei inițiative legislative am avut în vedere atât măsurile a căror necesitate a rezultat din *Raportul Inspecției Judiciare - tematic mixt nr.20-2770/20-2771 privind "Practica instanțelor de judecată și a parchetelor de pe lângă acestea în investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore"*, cât și punctul de vedere al Direcției Legislație, Documentare și Contencios din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii nr. 5773/15.06.2021.

De asemenea, în urma depunerii inițiativei legislative de modificare a Codului Penal³ în ceea ce privește vârsta de la care se consideră că minorul poate oferi un consimțământ valabil, au fost desfășurate două rânduri de consultări cu societatea civilă, organizații non-guvernamentale și instituții cu competență în domeniu, din care a reieșit necesitatea modificării și a dispozițiilor Codului de Procedură Penală în sensul arătat.

În numele inițiatorilor:

Monica-Elena Berescu – Deputat USR

Oana Toiu - Deputat USR

³ PL-x nr.66/2022 - Proiect de Lege pentru modificarea și completarea Codului Penal

Lista susținătorilor Propunerii legislative pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală

NR.	PARLAMENTAR	PARTID	SEMNĂTURĂ
1.	RIZEA CRISTINA CAMELIA	USR	
2.	Badea Mihai Alexandru	USR	
3.	Diana Stoica	USR PLUS	
4.	CARBERA OANA	USR	
5.	VICTOR ILIE	USR	
6.	BOTEZ MIHAI-CATALIN	USR	
7.	TEHIDA DRAGOS CATALIN	USR PLUS	
8.	BĂLTĂREȚU VIOREL	USR PLUS	
9.	SAS LORANT	USR PLUS	
10.	Ponulay Aliu	USR PLUS	
11.	TERENTE EUGEN	USR	
12.			

Lista susținătorilor Propunerii legislative pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală

NR.	PARLAMENTAR	PARTID	SEMNĂTURĂ
1.	MUREȘAN CLAUDIU	USR	
2.	VİCOLO COSTEȘ	USR	
3.	PĂLĂRUS ȘTEAR	USR	
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			